

Sivilombudsmannen

Postboks 3 Sentrum
0101 OSLO

NATIONAL POLICE DIRECTORATE

Deres referanse:
2014/2332

Vår referanse:
201403525-15 642

Sted, Dato
Oslo, 29.09.2017

**ENDELIG RAPPORT - POLITIETS SAKSBEHANDLING I SAKER OM
FØRERKORT OG KJØRESEDEL**

Politidirektoratet viser til Sivilombudsmannens endelige rapport om politiets saksbehandling i saker om førerkort og kjøreseddel.

Politidirektoratet takker for en god og grundig rapport. Nedenfor beskriver vi vår oppfølging av rapporten.

1. Generelt

I brev av 5.7.2017 til politidistriktene adresserer vi en del av temaene som rapporten påpeker, jf. vedlegg.

Vi vil også følge opp at politidistriktene gir informasjon om adgangen til å be om utsatt gjennomføring, der det kan være aktuelt. Formålet med veiledningsplikten er å sørge for at partene gis nødvendig informasjon for å ivareta sine rettigheter, jf. forvaltningsloven § 11. Imidlertid vil vi påpeke at utsatt iverksettelse vil sjelden være aktuelt. Vi viser til Politidirektoratets rundskriv 2017/003 (Håndhevingsinstruksen) pkt. 2.6.6. hvor følgende fremgår:

"Når politiet har truffet et vedtak om tilbakekall av førerrett, vil det grunnleggende hensynet være trafiksikkerheten. Det skal derfor svært mye til for at hensynet til den enkelte veier sterkere enn hensynet til trafiksikkerheten. Det vil derfor sjelden være grunnlag for å gi en klage på tilbakekall av førerrett oppsettende virkning."

Vi vil også følge opp at det i politidistriktenes vedtak om tilbakekall etter vegtrafikkloven § 34, ikke gjelder en klagefrist jf. vegtrafikkloven § 39.

Vi viser til rapportens side 25 hvor følgende fremgår:

"Politidirektoratets håndhevingsinstruks i førerkortsaker heter det i punkt 2.4.2 om fastsettelse av tapsperiodens lengde - utgangspunkt for fristberegningen - at politiets vedtak om tilbakekall av førerrett må inneholde opplysninger om tapsperiodens lengde og fra hvilken dato fristen skal regnes.

Politidirektoratet

I Håndhevingsinstruksen står det hva som kreves for erverv/gjenerverv av førerett (f.eks. en viss tid må ha gått eller at rusfrihet må dokumenteres). Politidirektoratet gjør også i sine vedtak oppmerksom på hva som skal til for evt. gjenerverv av føreretten.

Politidirektoratet er blitt tydeligere i anmodninger til politidistriktene om nærmere undersøkelser jf. forvaltningsloven § 33 siste ledd siste punktum, slik at det går klart frem om Politidirektoratet opphever vedtaket, eller kun ber om ytterligere opplysninger for å kunne ta stilling til klagen.

Politidirektoratet er enig med Sivilombudsmannen i at det vil være hensiktsmessig med en gjennomgang av rutinene for behandlingen av sakene der mulighetene for automatiserte løsninger vurderes. Det iverksettes i disse dager et arbeid knyttet til saksbehandlingssystem og i den forbindelse er det opprettet en arbeidsgruppe som skal se på løsninger for bruk av felles vedtaksmaler som skal være integrert i systemet.

2. Helsesaker

Når det gjelder den todelte ansvarsmodellen mellom politiet og helsemyndighetene i saker om tilbakekall av førerett der helsekravene ikke er oppfylt, er Politidirektoratet enig i at det er uheldig at politiet fatter vedtak i helsesaker uten helsefaglige kompetanse. Der er vi i dialog med Helsedirektoratet og Vegdirektoratet. Vi har imidlertid per i dag ingen alternativer til ansvarsmodellen.

I rapportens side 19 fremgår følgende knyttet til kjøreseddel:

"Helsekravene for kjøreseddel er de samme som for førerkortklasse D og DE. I praksis vil dermed kjøreseddelen -selv om den ikke kalles tilbake -ikke kunne benyttes dersom vedkommende har fått tilbakekalt sin førerett for de nevnte klassene."

Politidirektoratet gjør oppmerksom på at det ikke er et krav for å inneha kjøreseddel at den det gjelder innehar førerkortklasse D og DE (buss). Det er imidlertid kun et vilkår at helsekravene for klasse D og DE er oppfylt. Kjøreseddelen kan altså benyttes uten å ha førerkortklasse D og DE. Hvilken førerkortklasse personen behøver, avhenger av hva personen skal kjøre, eksempelvis personbil eller buss. Men Politidirektoratet er enig i at det er en absolutt forutsetning for å kunne benytte kjøreseddelen at helsekravene er oppfylt, jf. yrkestransportloven 37 b, og vi vil be politidistriktene være tydelige på det overfor de som får innvilget søknad om kjøreseddel.

3. Pålegg etter vegtrafikkloven § 34 første ledd

Politidirektoratet er enig med Sivilombudsmannen i at grensen mellom enkeltvedtak og prosessledende beslutninger er uklar. Vår oppfatning er imidlertid at pålegg i medhold av vegtrafikkloven § 34 første ledd utgjør en prosessledende beslutning.

I juridisk teori er det lagt til grunn at "*avgjørelser som regnes som ledd i behandlingen av en sak, normalt ikke er enkeltvedtak*", jf. Rt. 2011 s. 1433 avsnitt 41. Vi viser videre til avsnitt 37-41 i Høyesteretts avgjørelse. Pålegg om legeundersøkelse eller praktisk prøve er et vilkår for at føreretten kan kalles tilbake etter § 34 annet ledd, med mindre det er gitt melding fra lege til fylkesmannen i (FOR-1984-07-13-1467). Vi viser også til avsnitt 53 i Høyesteretts avgjørelse om hensiktsmessigheten av å inndele avgjørelsene i grupper, fremfor å vurdere fra sak til sak om reglene knyttet til enkeltvedtak kommer til anvendelse.

Sivilombudsmannen har anført at pålegg i medhold av vegtrafikkloven § 34 første ledd oppstiller en selvstendig plikt for den det gjelder og at et slikt pålegg utgjør et inngripende tiltak overfor den enkelte. Konsekvensene av ikke å etterkomme et slikt pålegg er også at føreretten tilbakekalles, jf. § 34 annet ledd. Ombudsmannen viser også til at terskelen for å gi et slikt pålegg synes å være lav.

Politidirektoratet er enig i at politiets pålegg i medhold av § 34 første ledd kan oppleves inngripende, og konsekvensene av ikke å etterkomme pålegget kan medføre at føreretten tilbakekalles. Vi legger imidlertid vekt på at den som har førerett har en tillatelse det er knyttet særlige vilkår til, herunder at han eller hun må ha den nødvendige helse og/eller trafikkkunnskaper og -ferdigheter, jf. vegtrafikkloven § 24 fjerde ledd. Oppfyllelse av vilkårene må dokumenteres ved erverv, og førerkortforskriften vedlegg 1 § 4 første ledd bokstav a) fastslår for øvrig at helseattest skal fremlegges når politiet krever det som ledd i vurderingen av om vedkommende oppfyller helsekravene. Dersom det etter at tillatelsen er gitt oppstår tvil om vedkommende tilfredsstiller vilkårene, bør vedkommende forvente at han på ny må dokumentere at han fyller vilkårene og de opplysninger han gir, jf. Woxholth *Forvaltningsloven*, 5. utg. s. 362.

Det er opp til den enkelte å vurdere hvorvidt pålegget skal etterkommes eller ikke. Det er ingen automatikk i at tillatelsen tilbakekalles om pålegg ikke etterkommes. Samtidig med pålegg vil det gis forhåndsvarsel om tilbakekall av førerett og vedkommende vil da bli orientert om bakgrunnen for saken og vil da samtidig kunne bestride politiets opplysninger. Dersom vedkommende unntaksvis lykkes i å skape tvil om riktigheten av politiets opplysninger, eller kommer med nye opplysninger som gjør at vedkommende i tilstrekkelig grad har godtgjort at han eller hun oppfyller vilkårene, vil det ikke lenger være nødvendig å pålegge vedkommende legeundersøkelse eller ny prøve.

4. Forkorting av tapstid

Politidirektoratet vil på bakgrunn av Sivilombudsmannens rapport foreslå for Samferdselsdepartementet at vegtrafikkloven § 40 om nedsettelse av tapstid oppheves. Det er beskrevet i håndhevingsinstruksen punkt 2.7.2 i hvilke tilfeller Politidirektoratet har satt ned tapsperioden. Det er altså kun 2-3 saker hvor Politidirektoratet har satt ned tapsperioden, og vår vurdering nå er at utfordringene i de få sakene der forkorting av tapstiden kan være aktuelt, bør finne sin løsning på en annen måte enn gjennom nedsettelse av tapsperioden.

Når det gjelder vilkår og praksis ved søknader om gjenerverv etter tapstidens utløp, forstår vi Sivilombudsmannen dit hen at det ikke er behov for en nærmere redegjørelse i denne omgangen (side 25 i rapporten).

Med hilsen

Atle Roll-Matthiesen
fungerende avdelingsdirektør

Sissel Hammer
seksjonssjef

Saksbehandler
Thomas Folkestad
seniorrådgiver